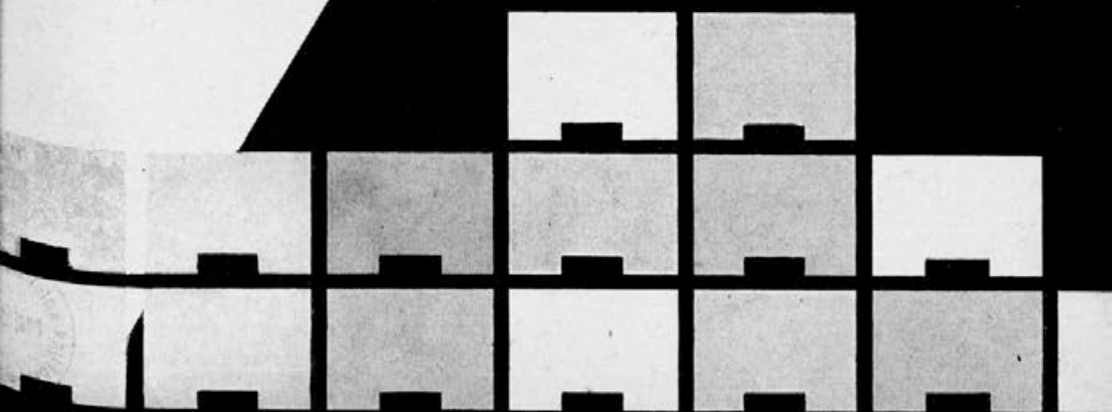

1962

LXIV - ŠT. 4

Slovenski
ČEBELAR

SLOVENSKI GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ ČEBELAR SLOVENIJE

Št. 4

Ljubljana, 24. aprila 1962

Leto LXIV

VSEBINA

Edi Senegačnik: Naše čebele v maju	81
F. Robida: Živa meja iz vrbovih sadik	84
Franc Grošelj: Ali smo storili vse, kar je bilo potrebno?	87
Gašper Šnabl: Doživljaji slovenskega čebelarja med drugo svetovno vojno	89

NAŠA ORGANIZACIJA

Navodila za delo veterinarskih in kmetijskih kadrov v zvezi z zastrupitvami čebel, obolenji čebel in čebelje zalege	93
Jubilant Jože Gabršek	94
Jože Dular, vrli jubilar	94
Sojapil, izborna nadomestilo za obnožino, sestavljeno po češkoslovaškem patentu	95

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Poplah v templju

NA OVITKU

Poročilo opazovalnic za februar. Vabilo na XI. redni občni zbor Zveze čebelarskih društev za Slovenijo. Mali oglasi.

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 900 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tisk Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 1000 din, za inozemstvo 1500 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 120 din, na 16 straneh 60 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Narodni Banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-14 5-1077

NAŠE ČEBELE V MAJU

EDI SENEGACNIK

Letošnja pomlad se je s svojim prihodom zelo zakasnila. Vremenoslovci pravijo, da že 25 let ni bila tako pozna. Nam čebelarjem ne napovedujejo prav nič razveseljivega: hladno in deževno vreme in celo v maju snežne padavine. Prav vsi si seveda želimo, da to ne bi bilo res. Prav pa je, da se le pripravimo in ob tako obupni napovedi skrbno stojimo ob svojih čebeljih družinah. Z njimi bomo morali ravnati drugače, kot smo bili navajeni doslej v normalnih pomladih.

Tele vrstice pišem zadnje dni marca. Vsa vegetacija je zastala za dober mesec, prav tako pa tudi razvoj čebeljih družin. To bi ne bilo prav nič slabo, ko bi imeli pred seboj tople sončne dni. Letos se prav lahko zgodi, da se bo vegetacija hitro razvijala, čebelje družine pa ne. Saj prihajajo od vsepovsod vznemirjujoča poročila, da so zaradi lanske izredno slabe letine in naravnost katastrofalne jesenske paše povsod zazimili neživalne družine, a še te z manjšim številom mladih čebel. Zato moramo računati, da bomo imeli bolj slabe družine. Uporabiti bomo morali vse svoje znanje, da jih bomo spravili k moči ter pripravili za pašo. Vsak bo pač delal po lastnem predarku. Tu podajamo samo nekaj splošnih navodil.

Oslabele družine že zdaj spomladi združimo! Od njih ne moremo pričakovati ničesar. Bolje je imeti eno močno družino kot tri ali štiri slabe! Obdržimo družine z dobrimi mladimi maticami, ostale pa jim pridružimo! Družini, ki smo jo tako dobili, pomagajmo s krmljenjem na zalego, če pa imamo medene sate, ji le-te postopoma dodajajmo! To bo najboljši način krmljenja. Ker pa verjetno medenih satov zaradi lanske slabe letine ne

bomo imeli, si bomo pomagali z medenim testom ali s sladkorno raztopino. Na zalego bomo krmili tudi druge družine, ki so močnejše.

V svoji praksi delam takole:

Čebelje družine dobijo spomladi, ko začno prinašati že obnožino — navadno je to ob koncu marca — vsak drugi dan 1 del sladkorne raztopine, ki ji dodam 1 g streptomicina na 2 l tekočine. Ko je prejela vsaka družina 1 l sladkorne raztopine, ji dodam v pitalniku še 1 kg dobrega medenega testa. Tega napravim iz sladkorne moke in *kostanjevega* medu. Ker ima ta v sebi mnogo obnožine, ni treba dodajati prav nobenega nadomestka za obnožino. Sicer pa je te za sedaj pri nas spomladi še dovolj. Streptomicin deluje preventivno in stimulatивно, t. j. vzpodbujajoče na čebeljo družino. Ta je potem mnogo bolj živahna in delovna. Posamezni družini dajmo vsaj pol grama streptomicina!

Letos bomo krmili na zalego gotovo še v maju. Ob cvetenju sadnega drevja moramo najbolj paziti na družine! Takrat je zanje silno kritično: stare zaloge vidno kopne, nove medičine pa je pogosto premalo, posebno če nastopi še slabo vreme. Zlasti letos bodimo bolj pozorni kot druga leta! Če bomo imeli maja zares slabo vreme s snegom, bo to lahko usodno vplivalo na naše čebelje družine. Prvo skrb posvetimo zadostnim zalogam hrane! Če smo spravili družine z velikim trudom do neke moči, bi bilo vsekakor škoda, da bi jih zdaj tako rekoč tik pred glavno pašo izgubili. Dajmo jim kak kilogram testa, zlasti tedaj, če ne moremo biti vsak dan pri njih. Skrbimo tudi za primerno toploto! Panji naj bodo ves čas toplo odeti. Glejmo, da bomo vlažne slamnice večkrat prezračili!

Ne dopustimo, da bi nam močne družine rojile. Večinoma čebelarimo na med, zato roji niso zaželeni. Rojenja pa ne pospešuje samo omejeni prostor, temveč predvsem mlade čebele z razvitimi goltnimi in voskovnimi žlezami. Zato jih je treba zaposliti, da se sprostijo svojega neprijetnega »bremena«, ki jih sili na roj. Če poznamo vzroke rojenja, potem ga bomo lahko tudi preprečevali. Seveda pa moramo poseči v življenje čebelje družine takoj, ko se pokažejo prvi znaki rojilnega razpoloženja. Pozneje nam ne bo nobena stvar več pomagala. Ko so družine tako močne, da začno ob spodnjem robu satja potegovati matičnike, je prišel čas za to, da družino zaposlimo. Iz plodišča bomo jemali sate z godno pokrito zalego in jih predstavljali v medišče, na njihovo mesto pa izmenoma dajali že izdelane mlade sate oziroma satnice, ki smo jih že prej nastavili v medišču. Prestavljamo pa samo delno ali po »obrokih« in ne naenkrat, kot so učile starejše čebelarke knjige. Vsak teden prestavimo dva ali tri sate. Tako ima matica vselej dovolj prostora za zaleganje, mlade čebele pa dovolj celic z ličinkami, ki jih morajo hraniti. Ker dodajamo tudi satnice — vsako leto vsaj tri do štiri — imajo čebele z razvitimi voskovnimi žlezami dovolj prilike, da grade. Pri tem uporabljajmo tudi gradilni satnik! Potem bo v čebelji družini popustila tista mučna in napeta atmosfera, ki jo povzročajo mlade čebele s svojim mlečkom in neizločenim voskom.

Zdaj ob prestavljanju imamo najlepšo priložnost, da napravimo umetne roje. Močni družini, ki bi nam sicer prej ali slej rojila, se ne bo prav nič

poznalo, če ji ob prestavljanju vzamemo kak sat godne zalege z mladimi čebelami. Če smo morda opazili v kaki dobri družini zaležene matičnike, nam bodo prišli pri tem zelo prav. Sicer pa začnimo misliti na lastno vzrejo. Pripravimo že sedaj rednika in trotarja! Zlasti rednika krmimo že maja, vzrejali pa bomo junija, ko bo topleje. Narejeni roji naj bodo močni! Dajmo jim vsaj šest satov zalege, ob strani pa dva sata medu s cvetnim prahom in vodo! Take družine se potem junija na kostanjevi paši dobro razvijejo in ne zaostajajo prav nič za plemenjaki. Od njih bomo imeli že letos korist, če bo paša ugodna. V matičnjakih ali štirisatnih prašilnikih pa napravimo rezervne družinice, ki bodo naš kapital za prihodnje leto in seveda zlata rezerva tudi za letos. Čebelar mora imeti vedno nekaj takih družinic v svojem čebelnjaku.

Tako bomo ravnali s čebelami do glavne paše. Zavedati se moramo, da bodo to lahko v celoti izkoristile le takrat, če bodo močne. Kljub silno neugodnim vremenskim napovedim pa čebelarji še vedno upamo na dobro bero. Narava je že pogosto hudo preizkusila naše čebelarje. Včasih jim je naenkrat prav vse odvzela, da so popolnoma obupali nad toliko nesrečo. Potem jim je kot v nagrado za stanovitnost in zvestobo navrgla vsega dovolj ali celo preveč. Že dolga leta se igra z nami! Ni šmenta, da bi prej ali slej ne poplačala tistih pravih čebelarjev, ki so v najtežjih dneh tako zvesto stali ob svojih ljubljenkah in pogosto do kraja spraznili svoje žepe, da so jih ohranili.

Čebelnjak zagrebske agronomske fakultete v vasi Budičina pri Petrinji na Hrvatskem (Foto: Lončarević)

ŽIVA MEJA IZ VRBOVIH SADIK

F. ROBIDA

Taka živa meja najbolje izpopolnjuje nalogo poboljšavanja in širjenja čebelje paše. Zanj so najprimernejše sadike Kiblerjeve vrbe (*Salix Smithiana* — Smithova ali Kiblerjeva vrba, podvrsta ive), ker ima velike, bogato cvetoče mačice in se njeni potakujenci laže primejo kot pa ivini. Kiblerjeva vrba je širok grm ali drevesce; raste zelo hitro in doseže do 6 m višine. Mladi poganjki so kosmati, mačice dolge do 35 mm in precej debele, cveto pa marca in aprila. Pri nas jo goje večinoma po nasadih. Njeno razmnoževanje je dokaj preprosto in ne tako zahtevno kot pri ivi.

Na levi: vejice Kiblerjeve vrbe z na pol razcvetimi mačicami. Na desni: živa meja iz vrbovih sadik v prvem letu po zasaditvi (Foto: Kruft)

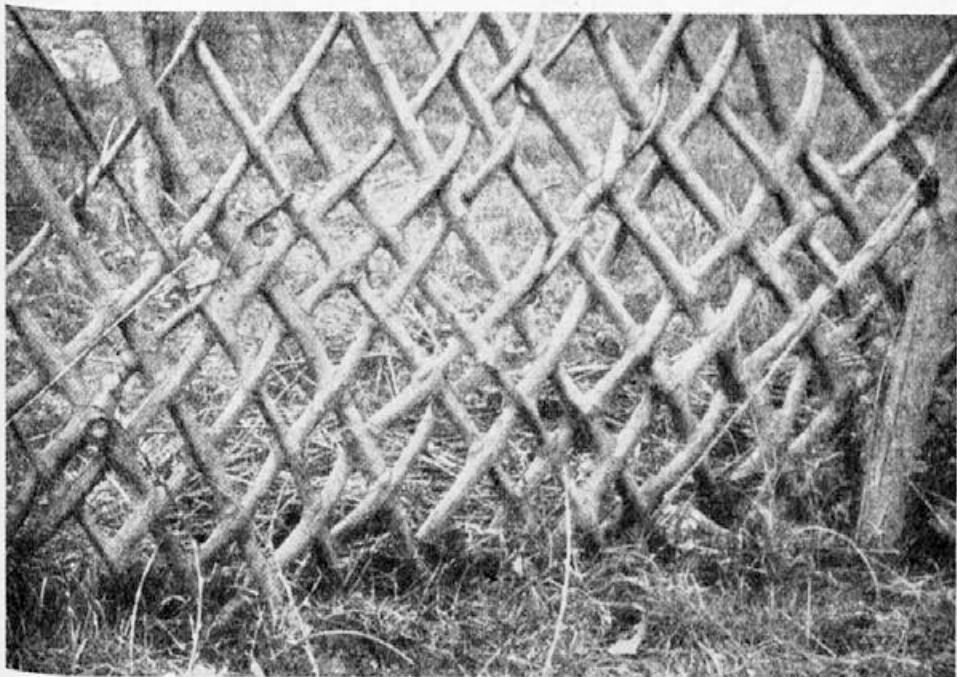
Taka živa meja je poceni in dobro služi svojemu namenu. Z njo lahko omejimo posestva, sadovnjake, pokopališča, športna igrišča, vrtove itd. Železnica lahko zavaruje z njo svoje proge pred snežnimi zameti in zemeljskimi plazovi. Nadalje lahko zapremo z njo dostop ljudem ali divjačini v nezavarovane prostore.

Spomladi je prelepa v svojem svatovskem oblačilu, polna rumenkastih ali zelenkastih mačic, ki so s svojimi neizčrpnimi viri obnožine oziroma medicinske velikega, često celo življenjskega pomena za naše čebele. Čebelarji tudi dobro vedo, da je na tej vrbi boljše čebelja paša kot na vseh drugih sorodnih vrstah vrb. Poleg tega glede zemlje ni izbirična. Celo na suhih tleh uspeva dobro, samo da jo posadimo že močno okoreninjeno in ji korenine obložimo z mokro šoto.

Dobro zasajena ograja ne raste le hitro in močno navzgor, temveč požene tudi stranske poganjke, ki odenejo ograjo do tal in jo močno zagoste. Visoki poganjki so pa dobra obramba pred vetrovi.

Neposredno korist od nje imajo tudi vrtnarji, katerim nudi vejice z mačicami in zelenjem za šopke in vence. Cvetočne mačice so seveda zelo vabljuje tudi za druge ljudi, ki pa nasada gotovo ne bi tako varovali kot vrtnarji. Saj imamo vsako leto priložnost videti prav zločinsko opustošene ive. Edina učinkovita obramba pred takim vandalizmom je kolomaz. Premaži z njim deblo in veje še pred cvetenjem, pa bo mir!

Za nasad žive meje je najprimernejši čas od novembra do srede pomladi. Izkoplji nekako 40 cm širok in okoli 20 cm globok jarek, natresi na dno plast močno premočene šote ter ga pognoji s Tomaževo žlindro in 42 %

Meja postane po petih letih zelo trdna. Utrjujejo jo zlasti zrasti na mestih prepleta, ki so na sliki dobro vidne (Po Kruftu iz Inkerfreunda)

kalijevo soljo (vsakega gnojila vzemi za močno pest) na dolžino enega metra! Šoto in gnoj je treba dobro premešati. Za sajenje izberi take okorcenjene sadike, ki so na naravni način zgubile listje in jih kot popolnoma dozorele lahko izkoplješ iz vzgajališča. Nedozorele sadike so manj vredne in se posuše večinoma že pozimi ali v naslednji pomladi. Posledica tega je neenakomerna in manj učinkovita živa meja. Jarek izkoplji najmanj pol metra daleč od sosednjega zemljišča ali poti, da ne bo kakih pritožb zaradi motenja posesti ali oviranja prometa.

Čebelar, ki bo zasadil tako ograjo, bo gotovo porabil za nasad le sadike moških vrh, kajti pestične mačice ne nudijo čebelam nobene obnožine, medičine pa prav malo.

V pripravljeni jarek posadi vitke okoreninjene sadike po 10 cm vsaksebi. Vzemi po dve sadiki naenkrat, eno v levo, drugo v desno roko, in ju pre-križaj na tistem mestu, kjer naj poženeta skupne korenine. V taki navzkrižni legi ju tudi zakoplji. Pri tem bo ena sadika obrnjena na levo, druga na desno. Tako nadaljuj, dokler nisi zasadil vse ograje. Nikakor pa ne sadi na krajše presledke, ker se ograja lahko izmaliči; močnejše rastoče šibe bi lahko zamorile šibkejše.

Navadno zadoščajo 1,20 do 1,40 m dolge sadike, razen če bi hoteli imeti takoj višjo ograjo. Tedaj naj bodo sadike dolge 2,50 do 3 m. Lahko so pa sadike tudi krajše, saj lahko dosežejo že v dveh letih višino treh metrov. Ko so se sadike dobro prijеле, zabijemo v razmakih po 5 m močne, 2,50 do 3 m dolge kole. Od kola do kola napnemo dve žici; spodnja naj bo 50 cm nad zemljo, zgornja pa 1 do 1,50 m nad to. Na žici privežemo šibe sadik navzkriž, konce šib pa potem obrežemo v enaki višini. Tako je ograja zasajena in urejena.

Prvo leto lahko ograjo zavarujemo s kakih 80 cm visoko žično mrežo, da je ne poškodujejo zajci in druga živad. Mrežo pa zakopljemo tudi 10 cm globoko v zemljo, da je škodljivci ne morejo podkopati in se tako preriniti do korenin sadik.

Dobro zasajena ograja traja praktično neomejeno dolgo, seveda pa je treba že drugo leto porezati vezi, s katerimi smo pritrdili šibe na žice, da se preveč ne zajedo.

Sadike se izredno hitro odebele; večinoma so že v drugem letu za dva prsta debele, kakršna je pač hranivost tal. Navzkrižno pletena ograja postane sčasoma tako gosta, da se ne morejo preriniti skozi zanke vej niti mačke niti druge roparske živali. Tretje leto že lahko odstranimo kole in žico, ker klubuje sedaj živa meja že brez opor vetrom in viharjem.

S prirezovanjem zgornjih šib obdržimo ograjo vedno na enaki višini. Šibe prirezujemo šele po odevetenju. Če jo leto za letom skrbno prirezujemo, učinkuje taka meja estetično in ne nudi paše samo čebelam, temveč tudi očem mimoidočih ljudi. Le predstavljajte si jo v zgodnji pomladi! Vsa je rumena, na njej pa kar mrgoli čebel z večjimi in manjšimi grudicami cvetnega prahu na nožicah.

Do sadik ni težko priti. Vzgojimo jih lahko iz semen, toda za tako vzgojene sadike ne bomo vedeli, ali bodo pognale prašne ali pestične mačice. Iz grebenic bi zopet dobili premalo sadik. Največ jih lahko naenkrat vzgojimo iz potaknjencev, ki jih narežemo iz vej starejših dreves.

Iz enoletnih mladik Kiblerjeve vrbe, ki naj ne bodo drobnejše od svinčnika, narežemo 20 do 25 cm dolge šibe. Rez ne sme biti poševna, reži pa z zakrivljenim nožem in ne s škarjami jeseni ali spomladi! Če jih narežemo jeseni, ko začne listje odpadati, jih povežemo v snopiče in vtaknemo do polovice v rahlo prst na senčni strani vrta. Seveda morajo biti očesca obrnjena navzgor. Preko zime jih pokrijemo z listjem. Spomladi jih posadimo v do 50 cm globoko rigolano njivo. Ako jih narežemo spomladi, jih postavimo za 3 do 4 tedne v škaf vode, da se okoreninijo, nakar jih posadimo v zemljo. V naslednji pomladi bodo že dovolj visoke in primerne za živo mejo.

ALI SMO STORILI VSE, KAR JE BILO POTREBNO?

FRANC GROSELJ

Dolgo, za čebelarja predolgo se je vlekla letošnja zima. V februarju so sicer nastopile krajše otoplitve, toda le toliko, da so se čebele otrebile, in znova so zapihale mrzle sape. Marec je prinesel v naša srca rahlo upanje, ki pa je ob globokem padcu živega srebra kmalu spet splahnelo. Težko pričakovana pomlad se je kot plašna kmečka nevesta šele proti koncu marca malo opogumila. Kaj bo aprila, še ne vemo. Vremenske napovedi ne obetajo nič dobrega.

Vso zimo smo zaskrbljeni hodili okrog panjev in prisluškovali, kaj se v njih dogaja. Čakali smo dneva, ko jih bomo mogli vsaj površno pregledati. No, tudi to smo dočakali. Čeprav je bila zima dolga, nam ni napravila veliko škode. Čebele so dobro prezimile in so se sedaj z vsemi silami vrgle na delo. Drugače je seveda tam, kjer čebelar jeseni ni poskrbel za primerne zimske zaloge. Skoparjenje se mu je bridko maščevalo. Po dolgi in dokaj mrzli zimi je ostalo v njegovem čebelnjaku le nekaj družin in še te bodo brez pitanja padle prej ali slej.

Jeseni ob zadnjem pregledu si mislimo: »Štiri kilograme medu bo za tole družino kar dovolj, saj bo zima kratka in mila, kot so bile vse v zadnjih letih. Bomo pa spomladi dokrmili, če bo tako kazalo.« Takšnile smo! Potem pa pride dolga zima z globokimi padci in dvigi temperature. Sledi ji mrzla pomlad in čebel ne moremo pregledati niti v marcu. Ko se ob prvem toplem dnevu spravimo na delo, je že prepozno. Same čebele bi zimo res prebile tudi ob pičli zalogi hrane, toda v februarju se pojavi zalega in ta zahteva svoje. Tako odklenka marsikateri družini za vedno. In začne se tarnanje, kako gre vse k vragu, kako slabi časi so sedaj za čebele, kako je bilo nekdaj vse drugače. Da, celo atomske bombe in sončne pege so krive smrti čebel, ki smo jih »tako skrbno« zazimili.

Lahko bi pa napravili drugače in bi ne bilo nobenega tarnanja. Jeseni bi po končani paši med iztočili, za dobljeni denar kupili sladkor in družine nakrmili. Če računamo kg po 450 din, bi dobili za 4 kg medu 1800 dinarjev. Iz tega skupička bi lahko nabavili 10 kg sladkorja za vsako družino in še bi nam nekaj ostalo. Čebele bi na sladkorju dobro prezimile, hrane bi imele dovolj, mi bi bili brez skrbi in zadovoljni, prav tako pa tudi kupci, ki zadnja leta zaman iščejo kvaliteten med. Vem, da je za marsikoga to preveč komplirano; vzame preveč časa. Toda čebelar, ki svojih čebel ne zazimi pravilno, ni čebelar in tudi dolgo ne bo, ker bo ostal brez živali. Meni ni bilo škoda časa niti denarja. Napravil sem tako, kot sem zgoraj opisal. Sedaj nimam mrličev, ne bo mi treba krmiti in čebele so zdrave. Mnogi bi lahko tako napravili, kajti prepričan sem, da je marsikatera družina nabrala ob lanski, sicer obupni letini vsaj 4 kg medu. Jasno pa je, da ne bomo točili medenih satov, v katerih je še količkaj zalege. Taka pogoltnost bi zmanjšala v panju število mladic, ki so zlasti jeseni neprecenljive vrednosti.

Letos sem že drugič zazimil družine v medišču. Kako sem za tako prezimovanje preuredil panje, sem popisal v letošnji prvi številki Slovenskega

čebelarja. Spomladanski pregled sem opravil 28. marca. Mrtvic kljub dolgi zimi ni bilo skoraj nič. Možno je, da so jih čebele znosile ven, toda v letošnji zimi to ni bilo tako lahko, saj so bili samo trije izletni dnevi v februarju. Nekateri trdijo, da pridejo spomladi v medišču zazimljene čebele prej do dna, ker je to takoj pod palicami, in ga zato prej očistijo. Pri meni je medišče enakih razsežnosti kot plodišče, a vseeno ni bilo na dnu mrtvic. Ali je res potemtakem umrljivost v medišču zazimljenih čebel manjša? Mislim, da je resnica nekje na sredi. Čebele so v medišču bolj odmaknjene od zunanjih vplivov in zato manj umirajo, spomladi pa laže čistijo, ker je na dnu medišča vsekakor topleje kot na dnu plodišča. To mnenje so potrdile tudi družine iz zgornje vrste, ki so prezimovale v plodiščih. Tam je bilo veliko več mrtvic. Da je prezimovanje v medišču za čebele biološko in fiziološko ugodnejše, so pokazale še nadaljnje primerjave. Povprečna poraba hrane je bila v spodnji vrsti za kg manjša kot v zgornji vrsti. Nekateri čebelarji se pritožujejo, da se čebele v medišču spomladi prezgodaj razvijejo. Moj pregled tega ni potrdil. Družine so po moči skoraj izenačene. Spodaj imajo od šestih le tri zalego na dveh satih, zgoraj pa dve od treh. Pri ostalih je zalega na enem samem satu. Nikakor si še ne upam trditi, da je prezimovanje v medišču boljše, čeprav mi moje dvoletno preizkušanje to potrjuje. Sklenil sem, da bom rezultate v bodoče še primerjal.

Upravičeno si čebelarji ne želijo, da bi se jim panji spomladi prezgodaj razvili, toda še slabše je, če se jim prekasno razvijejo. V krajih z zgodnjo pašo, posebno na resi, poteka razvoj normalno, marsikod drugod pa ga je treba pospeševati. Nekateri se navdušujejo za pitanje na zalego, največkrat pa imamo s tem več škode kot koristi. Mrzlo in vetrovno vreme uniči mnogo čebel, ki ob neskladnem širjenju zalege trumoma zapuščajo panje, da bi dobile prepotrebni cvetni prah in vodo. Takšno pitanje vzame tudi vsaj dve uri časa na dan, kar je za sodobnega človeka preveč. Manj zamuden in za čebele boljši je način spomladanskega zoževanja gnezda, ki ga naši čebelarji še vse premalo upoštevajo.

Jaz že ob prvem spomladanskem pregledu porazdelim sate z ločilno desko na dva oddelka. V enem pustim 3—4 sate z zalego in matico, v drugega pa dam medeno zalego. Ločilna deska se mora tesno prilegati stropu, prednji steni panja in mreži na okencu. Čebele hodijo iz prostora z zalego v drugi prostor po hrano le pod palicami. Ni jim treba ogrevati vsega prostora v panju, ampak le polovico, kar ima za posledico, da začne matica takoj pospešeno zalegati. K širjenju zalege prispeva tudi prenašanje hrane iz enega prostora v drug prostor, kar vpliva dražilno na hranilne žleze delavk. Vsekakor pa se drže pri širjenju gnezda neke naravne meje in jih ne preseneti vsaka vremenska sprememba. Šele, ko se toplo vreme ustali in ko so čebele že dovolj močne, jim odvezamemo ločilno desko in gnezdo primerno uredimo.

Zanimivo je, da dohitijo šibkejše družine pri tem načinu pospeševanja razvoja kmalu močnejše. Zato ga vsem čebelarjem toplo priporočam. Prve paše ne smemo pričakovati z rokami v žepu. Kaj nam pomaga, če imamo družine na višku, ko že kmetje pospravljajo seno. Treba je poskrbeti, da so močne tedaj, ko so travniki še v polnem cvetju. Potem tudi uspeh ne bo izostal.

DOŽIVLJAJI SLOVENSKEGA ČEBELARJA MED DRUGO SVETOVNO VOJNO

PO SPOMINIH VOJNEGA UJETNIKA NAPISAL GASPER SNABL

Ko sem se kot nemški vojni ujetnik znašel aprila 1941 v delovnem taborišču v predmestju Bremana, nas je nekega dne presenetil pri apelu elegantno oblečen Nемеc v civilu, ki je s komandantom taborišča obšel naše vrste. Zanimal se je, če je med nami kdo, ki se je ukvarjal s čebelami. Javilo se nas je dvanajst. Odvedli so nas v jedilnico, kjer nam je civilist pojasnil, da išče delavca za svojo čebelarско farmo. Pogoj je bil, da ta vsaj delno obvlada nemščino in se zna voziti s kolesom. Ker sem edini od dvanajstorice znal nemški in obvladal vožnjo s kolesom, me je vzel s seboj.

Kmalu sva prispela na njegov dom, ki je bil le 200 m oddaljen od našega taborišča. Imel je lepo hišico z manjšo mizarско delavnico, velikim vrtom in čebelnjakom. Po poklicu je bil učitelj, star takrat 52 let, oče treh deklet in dveh fantov. Starejši sin, ki mu je pomagal pri čebelarjenju, je bil ravno tedaj poklican v vojsko. Moj novi gospodar je imel poleg učiteljske diplome tudi diplomо čebelarskega mojstra.

Drugi dan mi je razkazal svoje čebelarstvo. Imel je takrat 190 naseljenih panjev, podobnih našim AŽ, z 12 okviri v plodišču in medišču, le da so bili ti manjše mere. Panji so bili razmeščeni na sedmih stojiščih, 7 do 10 km oddaljenih drugo od drugega. Pokrajina je bila ravna, zemlja mehka, peščena in vsa obdelana. Paša je bila slaba, tako da bi se čebele preko leta ne mogle same preživljati. Na zalego smo pitali skozi vse leto, ker smo čebelarili samo na roje in vzrejali matice. Spomladi smo prevažali čebele na češnjo, jeseni pa na resje, ki je v teh krajih glavna letna paša. Prevažali smo na Linenburške planjave.

Gosodar, ki sem ga moral nazivati mojster in ga bom tudi v nadaljnjem tako imenoval, je gojil tri pasme čebel: kranjico, italijanko in črno nemško čebelo (Nigra-Biene). Med stojišči posameznih pasem je bilo najmanj 10 km razdalje. Okoliški kmetje so gojili samo kranjske čebele.

Med svojim delom sem pri teh treh pasmah čebel opazil tele značilnosti: Pri italijanski čebeli so bile zimske izgube zelo velike. Spomladi so začele zalegati zelo pozno, ko je nastopilo toplo vreme, pa so se naglo razvile. Bile so primerne za narejanje rojev. Niso bile hude. — Kranjice so prezimile dobro. Mojster jih je zelo cenil zaradi rojivosti. Tudi matice so vzrejali večidel od kranjic. — Nemška čebela je bila najboljša za prezimovanje. Zalegati je začela bolj pozno kot kranjska čebela, toda poleti je imela panj nabit z zalego. Je pa vsekakor manj rojiva kot kranjica. Slaba stran teh čebel pa je, da so zelo napadalne. Brez čebelarskega pokrivala in rokavic ni bilo mogoče delati z njimi. Pri donosu medu med letom ni bilo opaziti razlik med pasmami — mogoče zaradi slabe paše.

Prve tedne me je mojster poslal na čebelarски tečaj, ki je bil dvakrat tedensko. Predavali so nam o narejanju rojev, izbiri in vzreji matic, o sistemih panjev, o čebeljih boleznih in o pitanju na zalego. Podrobno so obravnavali nadomestila za cvetni prah, ker ga čebele v teh krajih niso

mogle nabrati dovolj za svoje potrebe. Veliko pozornost so posvečali čebeljim boleznim, posebno nose mavosti, ki so jo proglasili za najnevarnejšo od vseh drugih. Poznali so tudi pršičavost in so jo zdravili s folbeksovimi lističi. Strokovne izraze je tolmačil neki Poljak, ki je obvladal poljski, nemški in slovenski jezik. Tudi moj mojster je bil predavatelj na tem tečaju. Predaval je o narejanju rojev in vzreji matic.

Glavni dohodek, lahko bi rekel, edini dohodek od čebelarstva, je imel moj mojster pri prodanih rojih. Temu primeren je bil tudi način čebelarjenja. Od zgodnje pomladi do jesenske paše na resju smo čebele krmili na zalego. Krmljenje je odpadlo le med cvetenjem češenj in jesenskega resja, ko smo čebele prepeljali na pašo. Za dražilno krmljenje smo imeli pollitrske glinaste pitalnike, ki smo jih postavljali zadaj k satnikom, okence pa tedaj odstranili. Nekaj pa je bilo tudi pločevinastih pitalnikov s steklenicami. Čebele so dobile hrano vsak drugi dan. Rastopino za dražilno krmljenje smo napravili tako, da smo odmerili na vsak poldrug liter vode kilogram sladkorja, medtem ko smo za jesensko dopolnilno krmljenje uporabljali rastopino iz 1,75 litra vode in 1 kilograma sladkorja. Pitalniki za dopolnilno krmljenje so bila koritca iz lesonita s prostornino 3 do 4 litrov. Vsak panj je moral imeti 10 kg zimske zaloge.

Panje, ki jeseni niso zasedali 6 ulic, smo družili. Satniki so merili 20×37 cm.

Kot že rečeno, v naravi ni bilo dovolj cvetnega prahu. Za nadomestilo smo uporabljali neko drobno rumenkasto moko, imenovano žižina moka (Gigaschrott), katere izvora ne poznam. To moko smo pokladali čebelam suho ali pomešano med sladkorno rastopino. V spomladanskih mescih, ko je bilo hladno, smo jo dajali pomešano med sladkorno testo.

Mojster je zelo skrbel za preprečevanje čebeljih bolezni. Vsako pomlad smo dali vsem panjem gostejšo sladkorno rastopino, pripravljeno iz tako imenovanega čebeljega čaja in grenkega sladkorja. Grenki sladkor se po zunanosti ni razlikoval od navadnega, le da je bil prepojen z neko zelo grenko snovjo — verjetno s pelinom ali encijanom.* Tak sladkor je imel mojster vedno na zalogi. Mogoče, da ga je pripravljaj sam, ne da bi jaz za to vedel.

Mojster je ugotavljal čebelje bolezni na precej preprost način. Pri sumljivem panju je na bradi ujel starejšo čebelo, jo pretrgal na dvoje in po določenih znakih takoj presodil, če je panj zbolel zaradi nose me ali pršice. Nose mavost smo zdravili z grenkim sladkorjem in čebeljim čajem, pršico pa s folbeksom. Vedno je poudarjal, da je nose mavost najnevarnejša od vseh čebeljih bolezni in da jo je laže preprečiti kot pa zdraviti. Mnogi čebelarji so zaradi nepoučenosti zgubili zaradi nose me vse družine in voljo do čebelarjenja. Tudi v teh krajih poznajo pregovor, da te »čebela v cokljah najde in te bo tudi v cokljah pustila«, ki po izjavi mojstra popolnoma drži, če ne poznaš čebeljih bolezni in načina njihovega zdravljenja oziroma preprečevanja.

Že prvo jesen smo od 190 panjev spomladi zazimili 380 panjev, nad 200 rojev pa smo prodali. Od nekaterih panjev smo napravili čez leto tudi

* Z oktosanom (pripomba uredništva).

po štiri roje. Narejenim rojem smo dodajali že sprasene matice. V šestih, najkasneje v osmih tednih, je moral biti narejenec, naravni roj, pa tudi izrojenec popolnoma zaseden. To smo dosegli z dodajanjem že sprasjenih matic in s pitanjem na zalego. Če je mojster pri kontroli našel roj ali izrojenca, ki po šestih tednih še ni zasedal vsega satja v plodišču in medišču, sem se lahko kar pripravil na zagovor. Skrbeti sem moral tudi, da so bili panji spomladi dobro odeti. »Ves trud,« je vedno ponavljal mojster, »je zastoj, če ni primerne toplote. Sladkorja in dela ne smemo razmetavati po cestah, kot delajo tisti, ki ne skrbijo za toploto v panjih.«

Rezervnih matic je bilo vedno zadosti na zalogi. Vzrejali smo jih iz najboljših panjev, navadno po temle postopku: Čebelji družini, ki je bila sicer živalna, a po razvoju slabša od ostalih, smo odstranili matico. Po osmih dnevih smo porezali vse nastavljene matičnike, dodali dva sata z jajčeci iz najboljšega panja in nato družino močno krmili z razredčeno sladkorno raztopino, ki ji je bila dodana večja količina nadomestila za cvetni prah (žiža moka). Ko so bili matičniki pokriti, smo jih porezali, nalepili na čepke, jih vtaknili v vzrejne matičnice, vse skupaj pa dali nazaj v panj. Ko so se matice poleggle, smo jih odnesli v plemenilnikih sistema Zander k drugemu čebeljaku, oddaljenem 8 do 10 km od vzrejevališča. Plemenilniki so bili dobro založeni s sladkornim testom. Matice smo uporabili šele potem, ko so začele zalegati.

Največ dela sem imel v času rojenja. Niso bili redki dnevi, ko sem moral ogrebsti tudi 20 rojev. Nastavljal sem tudi vrše za lovljenje rojev, nisem pa mogel to napraviti pri vseh panjih, ki so isti dan rojili. Nekoč so se usedli trije ali štirje roji skupaj. Vzel sem največji slamnati koš za ogrebanje rojev, ki sem ga mogel dobiti, spravil vanj roj in ga postavil v senco. Ker pa je bilo tisti dan toplo in sem se bal, da bi bile čebele žejne, sem koš pokril z zmočeno rjuho. V slabi uri sem se vrnil k roju, da bi ga razdvojil, pa sem se močno začudil, ko sem videl, da so se čebele zadušile. Po mojem mnenju so dobile skozi rjuho premalo zraka. Pri najbližji hiši sem si izposodil lopato in mrtve čebele takoj zakopal. Vse to se je namreč dogajalo v bližini doma, pa sem se bal, da bi nezgodo opazil mojster.

Roje smo odpošiljali navadno še isti dan zvečer, ko smo jih ogrebli ali napravili. V zabožke za odpošiljanje rojev smo obesili redko vrečico iz jute v kateri je bilo sladkorno testo. Narejene roje pa smo ometli s satov v zabožke in jih odpošiljali kot naravne. Ometeno satje smo uporabili za novi narejeni roj ali pa smo zaležene sate razdelili med druge panje. Nekaj narejencev smo odposlali tudi na satju. Kupčija z roji je trajala od začetka maja pa do oktobra. Nekateri naročniki so nam poslali zaboje s satjem in okviru dunajske mere. Take roje smo, preden smo jih odposlali, nakrmili. Pri odpošiljanju je bil mojster navadno zraven, ker je bil popoldne prost.

Velik sovražnik čebel v okolici Bremna je bil čebelji volk. Zaradi mehke peščene zemlje se je v juliju in avgustu močno razmnožil. Mojster je organiziral zatiralno akcijo po šolskih otrokih. Za vsakega do konca junija ujetega čebeljega volka je plačal 50 pfenigov. Otroci so jih prinašali v šolo in popoldne tudi v mojstrovo stanovanje.

Tudi čebelja večča je v juliju in avgustu zelo napadala panje. Pri nas se loti slabe družine ali pa samo satja, tam pa so bili večkrat napadeni tudi

močni panji. Vsak teden sem moral zaradi tega vse panje obvezno pregledati, če je bil kateri napaden, pa ga temeljito očistiti vseh črvičkov. Na pašo smo vozili s konji. Paša na resju je bila leta 1941 in 1942 slaba. Po končani paši smo resjev med iztočili. Pri točenju je pomagala vsa družina. Iztočeni med sem moral vsak dan dvakrat z veliko kuhalnico premešati. To sem ponavljal osem dni. Če medu ne bi mešal, bi neenakomerno kristaliziral.

Ves med smo prodali na drobno. Mnogo smo ga porabili doma. Za zajtrk je bil obvezno na mizi med. Čebele pa z medom nismo krmili; bil je preveč dragocen, da bi ga tako tratili, ko ga je bilo še za ljudsko prehrano premalo.

Satnice sem izdeloval sam, pri kuhanju voščin pa je pomagal mojster. Vosek je bil zelo drag. Mojster se je bal za vsak gram, da se ne bi izgubil. Povprečno smo pridobili po pol kilograma voska na prezimljeno družino. Izdelanih satov je bilo vedno na zalogi po več sto; za to smo poskrbeli čez leto.

Okoliški kmetje so čebelarili predvsem v slamnatih koših. Vsako jesen so večino košev podrli, kot to delajo pri nas s kranjiči. Mojster pa je poskrbel, da je izšla prepoved o žveplanju košev. Vsak je moral prijaviti število panjev, ki jih je nameraval jeseni podreti. Največ teh družin sem v okolici 20 km podrł jaz po naročilu mojstra. Delo je šlo hitro od rok. Dnevno sem napolnil po dvajset zabojčkov s suhimi čebelami. Posebni voznik je z enim konjem suhe čebele vozil v centralni čebelnjak, kjer smo jih stresli v panje na izdelano satje, vsako družino nakrmili z 8 kg sladkorja in vse že jeseni prodali. Nobene take družine mojster ni prezimil doma. Prodal je vse že naprej. Za 1 kg suhih čebel je plačal 50 pfenigov, prodal pa je vsako družino za 50 RM brez panja, katerega vrednost je zaračunal posebej. Takih družin smo v dveh letih prodali približno 300.

Kot vojni ujetnik sem bil edini iz taborišča popolnoma prost. Spal sem v taborišču. Zgodaj zjutraj sem odšel, pozno zvečer pa sem se vrnil. Hrano mi je dajal mojster. Kosilo mi je prinašala njegova hčerka k čebelnjaku, včasih tudi 10 km daleč. Julija 1942 sem bil odpuščen iz ujetništva, mojster pa me je zadržal do konca leta. Spal sem še kljub temu v taborišču. Ker sem zaradi domotožja silil domov, me je prosil, naj ostanem vsaj tako dolgo, da bo dobil drugega pomočnika in da bo tega malo vpeljal v delo. Iz taborišča je dobil nekega Srba, ki je bil po poklicu mizar, doma pa so imeli 6 košev čebel. Ko sem ga prvi dan vodil po čebelnjakih in ga seznanjal z delom, ki ga je čakalo, je obupal. Ustrašil se je že, ko je videl tako veliko število panjev. »Tebe bodo čebele ubile,« mi je govoril. Čebelnjakom se od spredaj še približati ni upal. Drugi dan ga ni bilo več.

Mojster me je nagovarjal, naj bi se z družino preselil k njemu. Bil sem namreč takrat že poročen. Ko sem bil ujet, sem zapustil doma štirinajst dni starega sina; zato nisem hotel ostati ali se preseliti v Bremen. Večkrat mi je govoril, da je njega znanje, ki ga v čebelarstvu ima, mnogo stalo, jaz pa da sem si ga pridobil od njega zastonj, kar mi bo v življenju dosti koristilo. Prve dneve januarja 1943 sem zapustil Bremen in se odpeljal domov.

Po kapitulaciji Nemčije sem nameraval začeti na veliko čebelariti, ni pa bilo sredstev ne priložnosti. Poleg tega, da delam pri gradbenem podjetju, oskrbujem sedaj samo 10 panjev svojih čebel.

NAVODILA

za delo veterinarskih in kmetijskih kadrov v zvezi z zastrupitvami čebel, obolenji čebel in čebelje zalege

Na predlog republiške Komisije za čebelje bolezni LRS, a na podlagi 1., 2., 3. in 6. člena temeljnega zakona o varstvu živine pred živalskimi kužnimi boleznimi (Uradni list FLRJ št. 26/54) ter odredbe o zaščiti čebel pri škropljenju rastlin in sadnega drevja (Uradni list LRS št. 16/54), izdaja Sekretariat Izvršnega sveta za kmetijstvo in gozdarstvo LRS naslednja

Priporočila oziroma navodila

za delo veterinarskih in kmetijskih kadrov v zvezi z zastrupitvami čebel, obolenji čebel in čebelje zalege:

1. Veterinarski in kmetijski kadri, pa tudi posamezni praktični čebelarji, si lahko pridobijo podrobno znanje za spoznavanje, preprečevanje in zatiranje obolenj čebel in čebelje zalege na posebnih tečajih ter s študijem o boleznih čebel in čebelje zalege, biološko pravilni oskrbi čebel, sredstvih za varstvo rastlin, o strupenih plinih tovarn in podobno.

2. Tečaje iz 1. člena organizirata skupaj veterinarska in kmetijska služba, po potrebi s sodelovanjem čebelarških organizacij.

3. Tečaji se lahko organizirajo v merilu republike, okrajev ali pa občin.

4. Stroške za prostore in predavatelje na tečajih krijejo organizatorji tečajev; za udeležence tečajev pa organizacije, podjetja oziroma ustanove, ki jih pošiljajo na tečaje.

5. Snov se obravnava na tečajih v naslednjem obsegu:

a) zadevni veterinarski, kmetijski in drugi predpisi — 2 uri;

b) bolezni čebel in čebelje zalege ter način zdravljenja, preprečevanje in zatiranje — 12 ur;

c) biološka pravilna oskrba čebel kot preventiven ukrep za preprečevanje bolezni — 5 ure;

d) zastrupitve čebel s kemičnimi sredstvi za varstvo rastlin, s plini tovarn in podobno — 5 ur;

e) zavarovanje čebel kot preventiven ukrep — 2 uri.

Snov mora biti podana v treh dneh po 8 ur dnevno.

6. Organizator tečajev omogoči udeležencem nabavo skript predavane snovi z navedbo virusov, kjer si lahko spopolnijo znanje.

7. Če se pojavi sum o nalezljivi bolezni čebel ali čebelje zalege oziroma o zastrupitvi čebel, mora javiti lastnik čebel to takoj občinskemu veterinarskemu oziroma kmetijskemu inšpektorju. Pristojni inšpektor odredi odvzem ustreznih vzorcev (določenega števila obolelih, mrtvih ali zastrupljenih čebel ali določeno površino okuženega satja) in odpošlje to gradivo v preiskavo Veterinarskemu zavodu oziroma Kmetijskemu inštitutu Slovenije.

Sporazumno z Veterinarskim zavodom ali s Kmetijskim inštitutom Slovenije ter kako drugo državno ali družbeno organizacijo ali ustanovo, ki ima na tem interes in tudi pogoje, n. pr. DOZ, Okrajni kmetijski zavod in podobno, se lahko organizira preiskava sumljivega gradiva tudi na drugačen način.

Nadrobna navodila za odvzem in pošiljanje vzorcev sumljivega gradiva so v skriptih, navedenih v 6. členu tega pravilnika. Po potrebi dopolnita navodila oziroma izda nova navodila Veterinarski zavod ali Kmetijski inštitut Slovenije sporazumno z republiško veterinarsko oziroma kmetijsko inšpekcijo.

8. Veterinarski oziroma kmetijski kadri opravijo pregled čebeljih družin na poziv lastnika ali pristojnih veterinarskih oziroma kmetijskih inšpektorjev v naslednjih primerih:

a) kadar obstoji sum na pršičavost, nose mavost ali kugo čebelje zalege;

b) kadar obstoji sum za zastrupitev zaradi izvajanja ukrepov za varstvo rastlin in zaradi plinov iz tovarn;

c) kadar nastane potreba za izdajo potrdila o zdravstvenem stanju čebel zaradi prevoza na pašo ali zaradi menjanja lastništva.

9. Čebelarstvom, ki vzrejuje matice za prodajo, se izdajo potrdila o zdravstvenem stanju čebel zaradi prevoza na pašo ali menjanja lastništva na podlagi bak-

teriološkega pregleda, ki ga opravi Veterinarski zavod Slovenije, pod katerega zdravstveno kontrolo so ta čebelarstva v smislu odredbe o preprečevanju čebeljih kužnih boleznih pri vzreji in prodaji matic (Ur. list LRS št. 9—41/1957).

10. Potrdila o zdravstvenem stanju čebeljih družin, pripeljanih na pašo, pregledujejo obč. veterinarski inšpektor ali drugi veterinarski kadri, če jih inšpektorji pooblastijo za to delo.

11. Veterinarski inšpektorji ObLO morajo voditi za svoje območje:

a) seznam vseh čebelarstev in število čebeljih družin teh čebelarstev;

b) seznam čebelarstev, ki prevažajo čebele na pašo;

c) seznam čebelarstev, ki vzrejajo matice za prodajo. En izvod tega seznama morajo dostaviti veterinarskemu inšpektorju pristojnega OLO ter Veterinarskemu zavodu Slovenije v Ljubljani, kateremu morajo javljati vsako spremembo v tem seznamu.

Pomočnik sekretarja
Lojze Komel l. r.

JUBILANT JOZE GABRSEK

Čebelarški družini Celje se zdi umestno, da se tov. Jožetu Gaberšku ob priliki, ko zaradi bolehnosti in starosti odlaga odborniško mesto, javno zahvali za njegovo dolgoletno in plodno delovanje v prid čebelarstva. Imenovani je bil od leta 1924 pa do leta 1962 vedno v odboru Čebelarške podružnice odnosno družine Celje, in sicer izmenoma v funkciji tajnika ali predsednika. Vsako prevzeto delo je opravil vestno in zanesljivo, čeprav so bile vse funkcije častne. Čebelarji se radi spominjamo prijetnih tečajev in predavanj pri njegovem čebelnjaku, kjer nas je vedno gostoljubno sprejel in ob koncu še pogostil.

Od leta 1926 do 1939, ko je delovala Zveza čebelarških podružnic za bivšo mariborsko oblast, to je, za Slovensko Stajersko, je pod predsedstvom g. Peternele tudi v tem odboru vodil tajniške posle. Tako je skoraj ves prosti čas porabil za delo v čebelarški organizaciji in v svojem čebelnjaku. Večina njegovih sodelavcev, kot n. pr. Jurančič, Kosi, Mirnik, Peternel in Močan, ni več živih. Jože Gaberšek pa kljub temu, da je že prekoračil sedemdeseto leto, še vedno skrbno neguje svoje čebelice in obljublja, da bo rade volje še naprej pomagal

pri delu v čebelarški organizaciji, v kolikor mu bo zdravje dopuščalo.

Na letošnjem občnem zboru smo ga izvolili za častnega člana čebelarške družine Celje, kar je sicer skromno, a vendar pristrčno priznanje za njegovo neumorno in nesebično delo.

Dragi Jože! Naša velika želja je, da ostaneš še dolgo med nami, zato ti kličemo: Na mnoga leta!

JOZE DULAR, VRLI JUBILANT!

Na zelo lepem delu naše ožje domovine, v spodnjem Slovenskem posavju, deluje več vnetih in dobrih čebelarških veteranov. Na njih ramenih je vse organizacijsko delo za čebelarške družine in društvo. S svojim znanjem vodijo mladi čebelarški rod, ga uče, kako je treba čebelariti in kako ljubiti naše čebelice, ki nam sicer nudijo vsako leto manj in manj medu, vseeno pa še nekaj veselja.

Eden izmed teh vnetih čebelarških korenin je tudi Jože Dular, mizarški mojster v Vidmu-Krškem ter predsednik čebelarške družine Videm-Krško, ki ta mesec praznuje 60. obletnico rojstva in 35. letnico čebelarškega udejstvovanja.

Le oglejte si sliko! Prikazuje nam tovariša Dularja, ko je lani po seji odbora čebelarškega društva ob lepem pomladanskem dnevu pokazal dejavnost svojega mogočnega čebeljega kraljestva. Strumen možakar je, vzoren čebelar in večletni funkcionar v naši organizaciji.

Dne 24. marca 1902 se je tov. Dular rodil v kmečki hiši v idilični vasiči Karlče pri Kostanjevici na Krki. Ze doma je imel veliko veselje do dela in narave. Marljivo se je umsko izpopolnjeval v domači šoli, nato pa se je šel učiti mizarstva v Jesenice na Dolenjskem. Mizarško obrt je opravljal od leta 1926 na Raki in od leta 1955 v Vidmu-Krškem.

Na Raki je leta 1926 služboval šolski upravitelj tov. Janko Golob, ki je bil odličen šolnik, sadjar, vrtnar in čebelar. Znal je mladino navdušiti in pritegniti. Tudi mladega mizarja Jožeta Dularja, ki mu je lepo izdelal nekaj AZ-panjev, je pridobil za čebelarstvo. Pričel je prav skromno z nekaj panji, danes pa oskrbuje svoje čebelarstvo in čebelarstva sinov, skupno okoli 100 panjev. Obrt je prepustil sinovom; zato je lahko dnevno od pomladi do jeseni pri čebelah. Redno opravlja vse družine, jih pregleduje, pita šibkejšee, vodi zapiske, suši slamnajače, skrbi za snago in red itd.

Jože Dular ob svojem čebelnjaku

Sam si je izdelal vse AŽ-panje, in to dvakrat; enkrat že pred prvo svetovno vojno, drugič pa po drugi, ko se je vrnil iz izseljeništv. Tudi več čebelnjakov si je sam postavil. Posebej ima za vsak panj izdelano zimsko žrelo, vsak panj ima poseben pitalnik, posebno slamnjačo in podlogo. Povsod v čebelnjaku in okoli njega vidiš delo skrbnih in vestnih rok izkušnega čebelarja.

Ob čebelnjaku tov. Dularja prirejamo tudi sestanke čebelarjev. Tov. Dular tedaj rad odpre ta ali oni panj in pokaže moč svojih družin. Vse so enake in, kar je važno, vse enako nabito polne. Mu-havo leto 1961 tudi zanj ni bilo uspešno. Aprila so bili že vsi panji natrpani z živaljo, toda maja in junija je dež preprečil medenje. Tako so ostale čebele brez medu in jih je bilo treba pitati. Druga katastrofa je prišla nadenj mesca septembra. V nekaj dneh so mu pomrle vse izletne čebele zaradi gostega in smolnatega medu, ko so ga nabirale na silažnih sončnicah, s katerimi je Kmetijska zadruga posejala 16 ha površin.

Teško je biti danes čebelar, še težje predsednik čebelarke družine. Krepkega zdravja in obilo dobre volje je treba! Obojega želimo našemu jubilarju, tovaršu Dularju, še mnogo let!

Oton Mikulič

SOJAPIL

izborna nadomestilo za obnožino, sestavljeno po čehoslovaškem patentu številka 88456 in številka 101415.

Morda so bili ravno Čehi prvi, ki so opozorili čebelarje na važnost nadomestila za obnožino pri čebelah. Že pred kakimi tridesetimi leti so ugotovili, da je sojeva moka po svojih sestavinah še najbolj podobna cvetnemu prahu, in jo zato priporočili kot tako nadomestilo. Preizkušnje drugih znanstvenikov, zlasti dr. Ane Maurizio, pa tega niso povsem potrdile. Zato so delali na problemu naprej in naposled izdelali sojev pripravek, ki so ga v zadnjem času vrgli na trg pod varstveno znamko SOJAPIL. Kako je ta sestavljen in kaj nudimo z njim čebelam, če jim ga pravočasno in pravilno pokladamo, naj pojasnijo naslednje vrstice, ki jih posnemamo po češkem reklamnem letaku.

V hrani čebel so najvažnejše dušičnate sestavine, ki jih črpajo čebele v naravi iz cvetnega prahu. V cvetnem prahu, ki ga porabi čebelja družina na leto 20 do 25 kg, je razen manjših količin glicidov, maščob in mineralnih snovi velika množina dušičnatih substanc v obliki prebavljivih beljakovin. Nič manj važna ni

v njem bogata zaloga vitaminov, kot na primer kompleks vitaminov B, pantotenska kislina in vitamin C kakor tudi rastni hormon heteroavksin.

Cvetni prah oziroma prebavljive beljakovine so zlasti potrebne mlajšim čebelam. Te beljakovine pospešujejo pri njih razvoj goltnih žlez in jih usposabljaajo za dojlje, to se pravi, jim omogočajo, da pripravljajo iz izločka goltnih žlez hrano za ličinke, ki so mlajše od treh dni.

Če v hrani mladih čebel te beljakovine niso zastopane v zadostni množini, ne oskrbujejo zalege pravilno. Ta je podhranjena in, če se tudi iz nje čebele poležejo, te predčasno odmirajo, družina pa se ne razvija tako, kot bi se morala, ampak od dneva do dneva bolj slabi. Kaj lahko podleže boleznim, zlasti nosestavosti. Nevarna nalezljiva bolezen je huda gniloba čebelje zalege, toda sestavine sojevega pripravka je mogoče z dodatkom natrijevega sulfatiazola tako prikrojiti, da učinkujejo preventivno proti širjenju te kužne bolezni. Natrijev sulfatiazol v sojevem pripravku pride v prebavno cev ličinke, kjer inhibira

rast *Bacilusa* larvae, če so njegovi troši slučajno tamkaj navzoči.

Ze od nekdanj so si čebelarji prizadevali, da bi to naravno hrano nadomestili, na primer s tekočim mlekom, mlekom v prahu, grabovo moko, drožmi itd. Vsa ta nadomestila je zavod za raziskavanje čebel v Dolu pri Libčicah nad Vltavo temeljito preiskal ter glede na ceno in sestavine predlagal kot najboljše nadomestilo za obnožino sojevo moko: pomanjkanje nekaterih vitaminov in drugih snovi v njej je odpravil s tem, da ji je dodal razgrenjene suhe pivovarniške droži znamke Spilka in heteroavksin, vsebino vitamina B₂ pa zvišal s primesjo riboflavina do take množine, da je ta prav taka kakor v cvetnem prahu leske. Da bi bil sojev pripravek čimbolj privlačen za čebele, ga je še aromatiziral z eteričnimi cvetličnimi olji. Zmes je dobro semleta in ustreza tudi po svoji granulaciji naravnemu cvetnemu prahu.

Za primerjavo navajamo nekatere sestavine leskovega cvetnega prahu, ki velja kot eden najboljših, in sojevega pripravka:

Sestavine:	Prebavljive beljakovine v %	Maščobe v %	Mineralne snovi v %	Vsečina P ₂ O ₅ in mineralnih snovi v %
Leskov cvetni prah . . .	46,68	0,16	4,20	22,76
Sojev pripravek	46,86	7,27	5,90	28,69

Navodilo za uporabo sojevega pripravka v čebelarji praksi

1. *Za pitanje na zalego od začetka julija do konca avgusta:* sojevo kašo napravimo z mešanjem enega dela sojevega pripravka in treh delov vode. Te kaše — ki je čebele ne odlagajo v celice — odmerimo veliko jedilno žlico na vsak liter dražilne raztopine.

2. *Kot dodatek v sili zgodaj spomladi,* ko ni mogoče čebel obvarovati pred smrtjo od lakote s tekočo raztopino: kilogramu medu dodamo 10 dkg sojevega pripravka in ga zamešamo s sladkorjem v prahu v primerno trdo testo. Iz tega napravimo sploščene pogače in jih položimo na zgornje letvice satnikov.

3. *Ob prvih izletih čebel* lahko pokladamo družinam med z dodatkom sojeve kaše (pripravljene po navodilu pod prvo točko), in sicer tako, da odmerimo na vsake tri dele medu en del sojeve kaše.

4. *Za spomladansko pitanje na zalego* uporabljamo pod prvo točko navedeno dražilno hrano.

5. *Pokladanje sojevega pripravka spomladi ob pomanjkanju naravne obnožine:* sojev pripravek potrosimo na valovit papir, ki ga položimo na dno prosto stoječega praznega panja ali primernega zaboja.

Vsi ti načini uporabe sojevega pripravka kar najbolj pospešujejo razvoj čebeljih družin in pripomorejo k uspehom v čebelarstvu. Da bi ga tudi slovenski čebelarji preizkusili, je poslala Češko-slovaška čebelarska zveza naši Zvezi nekaj kilogramov tega nadomestila. Zveza ga bo razdelila med zanesljive čebelarje, da ga uporabijo pri letošnjem spomladanskem pitanju na zalego ter podajo o njem svoja opažanja in ugotovitve glede njegovega učinkovanja. O njih preizkušnji bomo pravočasno poročali v Slovenskem čebelarju.

POROČILO ZA FEBRUAR

Februar je bil razmeroma suh in ne prehladen mesec. Srednje mesečne temperature se skoraj povsod vrte okoli ledišča. Zanimivo je, da je imela Gorenjska najhladnejšo in najtoplejšo opazovalnico: Dražgoše-Škofja Loka (srednja mesečna temperatura $-3,8^{\circ}\text{C}$, absolutni minimum -14°C), Breg-Trzič (srednja mesečna temperatura $2,2^{\circ}\text{C}$, absolutni maksimum $+14^{\circ}\text{C}$). Povsod je kak dan deževalo. Snežna odeja je ležala od 4 (Rogatec) do 25 dni (Dražgoše-Škofja Loka).

Opazovalci pravijo, da je bilo (vsaj do sedaj) prezimovanje čebel kar v redu. Družine so se dobro otrebile, čeprav niso bili izletni dnevi preveč pogostni. Tehtnice so pokazale, da je poraba hrane zmerna (mesečni povpreček: dober kilogram). Družine so že prinašale prvo obnožino in vodo, kar kaže, da zalega v panjih narašča. Bolezni ni bilo opaziti.

Cezanjevci-Ljutomer: V opazovalni panj je vdrla rovka, ki je zmotila družino v njenem zimskem mirovanju.

Pušča-Bistra: Dne 21. februarja so roparice skoraj popolnoma izropale brezmatični panj. Zaradi hladnega vremena (-2°C) in burje na Hvaru in Visu ni paše na rožmarinu, kar je za ta čas nenavadno.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina $^{\circ}\text{C}$	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg-Trzič	- 40	- 20	- 10	- 70	-2,2	4	2	5	140
Dražgoše-Šk. Loka	- 40	- 60	- 10	- 110	-3,8	—	1	25	105
Zerovnica-Postojna	- 20	- 45	—	- 65	—	2	2	19	107
Rogatec	- 80	—	- 40	- 120	-0,7	3	3	4	51
Lovrenc na Poh.	- 30	- 80	- 20	- 130	-0,4	4	1	19	66
Selnica ob Dravi	- 20	- 20	- 20	- 60	-0,2	7	3	13	81
Lovrenc na Drav. p.	- 60	- 45	- 55	- 160	-0,5	4	1	9	99
Cezanjevci-Ljutomer	- 20	- 50	- 40	- 110	-0,8	3	2	8	42
Bučkovci-Videm	—	—	—	—	—	—	—	—	—
ob Ščavnici	- 40	- 60	- 30	- 130	-0,6	5	2	11	65
Prosenjakovci-M. Sobota	- 30	- 50	- 40	- 120	-1,4	4	1	9	81
Lendava	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Podtabor-Struge	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svibnik-Črnomelj	- 30	- 40	- 25	- 95	—	7	2	14	40
Pušča-Bistra	- 20	- 40	- 30	- 90	-0,4	10	2	9	66
Ljubljana	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Povpreček	—	—	—	- 86,7	—	—	—	—	—

VABILO

na XI. redni občni zbor

Zveze čebelarških društev za Slovenijo v Ljubljani, ki bo 13. maja 1962
ob 9. uri dopoldne v Murski Soboti.

Dnevni red:

1. Otvoritev občnega zbora, volitev delovnega predsedstva, zapisnikarja in dveh overovateljev zapisnika, kandidacijske, volilne in verifikacijske komisije.
2. Poročilo upravnega odbora.
3. Poročilo nadzornega odbora.
4. Razprava o poročilih.
5. Potrditev letnega obračuna.
6. Predlog o razrešnici.
7. Volitev upravnega in nadzornega odbora.
8. Sprejem delovnega načrta za prihodnje leto.
9. Potrditev proračuna.
10. Predlogi in pritožbe društev.
11. Razno.

Če občni zbor ob določeni uri ne bo sklepčen, bo po členu 8. Zvezinih pravil čez pol ure na istem kraju in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki bo veljavno sklepal ob vsakem številu navzočih delegatov.

Morebitne predloge in pritožbe za občni zbor naj pošljejo društva upravnemu odboru Zveze vsaj 7 dni pred občnim zborom. Delegatom naj izdajo poverilnice. Na vsakih 50 članov imajo pravico do enega delegata. Zveza upošteva kot člane samo tiste čebelarje, ki so plačali naročnino za naš strokovni list.

Za delegate iz Ljubljane, Gorenjske, Notranjske in Dolenjske bo Zveza organizirala prevoz v Mursko Soboto z avtobusom. Avtobus bo odpeljal izpred poslopja Zveze na Miklošičevi cesti v soboto 12. maja ob 15. uri. Za prevoz, prenočišče, večerjo in kosilo se je treba prijaviti Zvezi najkasneje do 5. maja.

Ljubljana, dne 3. aprila 1962.

Tajnik:
Slavko Raič l. r.

Predsednik:
Ivo Majcen l. r.

ČEBELARJI,

ki še vedno niste poravnali lanskoletne, ne letošnje članarine, a ste prejeli glasilo redno vsak mesec, storite svojo dolžnost! Zavedajte se, da mora Zveza poravnati stroške v tiskarni za vsako številko Slovenskega čebelarja sproti in mora zaradi malomarnosti nekaterih članov po nepotrebnem zalagati za tisk svoj denar.

PRODAM

10 AŽ-panjev in paviljon. — Jože Žitnik, Ljubljana, Samova 4 a.

PRODAM

dva prenosljiva čebelnjaka (vsak za deset panjev) po 6000 dinarjev in poceni 13 praznih Žnidersičevih panjev. Ogled popoldne. — Vili Ogris, Ljubljana-Vič, Grade št. 2 ob Tržaški cesti.